

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie ze skargi M. Spółki z o.o. w T.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego
w K. z dnia 9 lipca 2019 r., sygn. akt . IV Ca (...)
w sprawie z powództwa M. Spółka z o.o. w T.
przeciwko A. K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 18 sierpnia 2020 r.,

- 1) odrzuca skargę;**
- 2) oddala wniosek przeciwnika skargi o zasądzenie kosztów postępowania.**

UZASADNIENIE

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia M. Sp. z o.o. w L. domagała się stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 lipca 2019 r. wydanego w sprawie o sygn. akt IV Ca (...). Zdaniem skarżącej, orzeczenie jest niezgodne z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 10 ust. 2 Konstytucji, art. 36 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 2072), art. 118 ust. 1 k.p.c. w związku z art. 10 ust. 2 Konstytucji, art. 23 oraz art. 24 ust. 1 k.c. Skarżąca podniosła, że wyrok z dnia 9 lipca 2019 r. „jest ostateczny i nie przysługują od niego żadne środki odwoławcze” oraz, że wskutek

jego wydania doznała szkody albowiem całkowicie została pozbawiona zarówno spełnienia konstytucyjnego uprawnienia do skargi konstytucyjnej, jak i ochrony prawa do niej.

W odpowiedzi na skargę jej przeciwnik wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz od skarżącej zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Z przesłankami tymi skorelowany jest art. 424⁵ § 1 k.p.c., który zalicza do konstrukcyjnych elementów skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia: oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz ich uzasadnienie (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (pkt 5) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6). Z uwagi na nadzwyczajny charakter tego środka prawnego oraz jego funkcję, wszystkie wymagania konstrukcyjne wymienione w art. 424⁵ § 1 k.p.c. muszą być przytoczone odrębnie i samodzielnie, niezależnie od innych, wobec czego skarga niespełniająca któregokolwiek z nich dotknięta jest tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych (art. 424⁸ § 1 k.p.c.), co skutkuje jej odrzuceniem.

Skarga wniesiona w niniejszej sprawie nie czyni zadość przesłankom i wymaganiom określonym w art. 424¹ § 1 i art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.

Z przepisów tych wynika, że jedną z przesłanek dopuszczalności skargi jest wyczerpanie przez skarżącego wszystkich stawianych do jego dyspozycji przez

system prawny mechanizmów, umożliwiających korektę niezgodnego z prawem rozstrzygnięcia sądu przez jego zmianę bądź uchylenie.

Wprawdzie skarżąca podniosła, że zaskarżony wyrok „jest ostateczny i nie przysługują od niego żadne środki odwoławcze”, jednakże twierdzenia tego nie uzasadniła. Sprostanie wymogom z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. obejmuje powinność przeprowadzenia prawniczej analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogłyby odnieść skutku. Przez środki prawne należy więc rozumieć nie tylko zwyczajne środki zaskarżenia, czyli środki odwoławcze (apelację i zażalenie), ale również inne środki zaskarżenia w rozumieniu art. 363 § 1 k.p.c., określane mianem szczególnych, jak np. sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym oraz nadzwyczajne środki zaskarżenia, a więc przede wszystkim skargę kasacyjną, skargę o wznowienie postępowania, skargę nadzwyczajną. Wniesiona w niniejszej sprawie skarga pozbawiona jest analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogłyby odnieść skutku. W szczególności skarżąca, mimo twierdzenia, że sprawa, w której zapadł zaskarżony wyrok była sprawą o prawa niemajątkowe i dochodzone wraz z nimi roszczenia majątkowe, nie wyjaśniła kwestii niedopuszczalności skargi kasacyjnej w takiej sprawie, zaś przy przyjęciu takiej niedopuszczalności, nie odniosła się w ogóle do niedopuszczalności lub też niecelowości skorzystania np. ze skargi o wznowienie postępowania w sprawie. Wymaganie z art. 425⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. jest tymczasem spełnione, gdy skarżący przeprowadzi wywód, z którego wynika, że ani skarga kasacyjna ani skarga na wznowienie postępowania nie są w sprawie dopuszczalne, albo z innych przyczyn nie mogą zostać skutecznie wniesione.

Skarżąca pominęła również w skardze, choć została ona wniesiona po dniu 3 kwietnia 2018 r., dostępny od tego dnia nowy środek prawny w postaci skargi nadzwyczajnej, której celem jest eliminacja prawomocnych orzeczeń naruszających zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP lub w sposób rażący naruszających prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub w których doszło do oczywistej sprzeczności

istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 89 i n. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. z 2018 r. poz. 5 z późn. zm.). Skarga nadzwyczajna może być wniesiona w terminie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia (art. 89 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym), a w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym może służyć podważaniu prawomocnych orzeczeń sądowych wydanych przed wejściem tej ustawy w życie, lecz po dniu 17 października 1997 r. (art. 115 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym). Ustanowiono tym samym kolejny instrument prawny pozwalający na uchylenie lub zmianę prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego kończącego postępowanie w sprawie (art. 89 § 1 w związku z art. 91 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym), obejmujący także - we wskazanych granicach czasowych - orzeczenia, które uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym, tj. przed dniem 3 kwietnia 2018 r. Uwzględnienie przez Sąd Najwyższy skargi nadzwyczajnej - zgodnie z art. 398¹⁵ i 398¹⁶ w związku z art. 95 ustawy o Sądzie Najwyższym - prowadzi do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania albo do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy na nowo co do istoty sprawy, a więc do eliminacji przyczyny "szkody judykacyjnej", której wystąpienie zarzuca skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i której naprawieniu ma służyć orzeczenie stwierdzające tę niezgodność. Zmiana lub uchylenie orzeczenia może zatem uczynić odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa bezprzedmiotową.

Oceny tej nie zmienia okoliczność, że wyłączna legitymacja do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje podmiotom określonym w art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, a w odniesieniu do orzeczeń, które uprawomocniły się o przed dniem 3 kwietnia 2018 r. - podmiotom określonym w art. 115 § 1a ustawy o Sądzie Najwyższym. Strona nie może wprawdzie wnieść skargi nadzwyczajnej samodzielnie, jednak może zwrócić się do legitymowanego podmiotu o jej wniesienie (por. w odniesieniu do Prokuratora Generalnego § 335a-335m rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1206). Wystąpienie do uprawnionego podmiotu nie

obliguje go do wniesienia skargi, aktywność ta jest jednak nieodzowna, gdyż strona czyni w ten sposób zadość wymaganiu wykorzystania wszelkich dostępnych dla niej prawnych mechanizmów służących wzruszeniu prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ § 1 k.p.c.), co warunkuje dopuszczalność skargi o stwierdzenie jego niezgodności z prawem i uruchomienie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Negatywna ocena podmiotu uprawnionego do wniesienia skargi nadzwyczajnej i wynikająca z niej obiektywna niemożność - z punktu widzenia strony - uchylecia lub zmiany prawomocnego orzeczenia w drodze skargi nadzwyczajnej, otwiera drogę do żądania stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, OSNC 2018, Nr 12, poz. 121, z dnia 20 grudnia 2018 r., III CNP 19/18, nie publ., z dnia 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18, nie publ.).

W związku z tym należy uznać, że poczynszy od dnia 4 kwietnia 2018 r. strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, musi wykazać, że złożyła do uprawnionego organu (art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym) wniosek o wniesienie skargi nadzwyczajnej i nie został on uwzględniony. Niewykazanie tej okoliczności powoduje odrzucenie skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, OSNC 2018, Nr 12, poz. 121, z dnia 6 listopada 2018 r., II CNP 46/18, nie publ., z dnia 20 grudnia 2018 r., III CNP 19/18, nie publ., z dnia 4 stycznia 2019 r., IV CNP 27/18, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., II CNP 47/18, nie publ., z dnia 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18 i II CNP 8/18, nie publ., z dnia 11 stycznia 2019 r., II CNP 55/18, nie publ.). W niniejszej sprawie skarżąca nie wykazała, że zwróciła się z wnioskiem do jednego z organów określonych w art. 115 § 1a ustawy o Sądzie Najwyższym o złożenie skargi nadzwyczajnej od tego postanowienia i wniosek ten został załatwiony negatywnie.

Zastrzeżenia wywołuje również spełnienie przez skarżącą wymagania w postaci uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Przewidziane w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaganie uprawdopodobnienia szkody jest spełnione wtedy, kiedy skarżący wskaże, że szkoda wystąpiła, określi jej postać, wysokość i czas powstania oraz związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia będącego

przedmiotem skargi, a także przedstawi dowody lub inne środki uwiarygodniające powstanie szkody wskutek jego wydania (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2016 r., V CNP 49/16, nie publ.). Stwierdzenie przez skarżącą, że doznała szkody, albowiem całkowicie została pozbawiona zarówno spełnienia konstytucyjnego uprawnienia do skargi konstytucyjnej, jak i ochrony prawa do niej, do czego sprowadzają się wywody zarówno skargi, jak i pisma ją uzupełniające, przytoczonych wyżej wymagań nie spełniają.

Z tych względów, na podstawie art. 424⁸ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wniosek przeciwnika skargi o przyznanie kosztów postępowania nią wywołanego został oddalony ze względu na jego powiązanie z wnioskiem o oddalenie skargi i brak wniosku o jej odrzucenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2013 r., I CZ 72/12, nie publ.).

aj